

अन्वेषणवत् (anveṣaṇa-va(n)t) *adj.* associated with, i.e. carrying out searching viz. development फलप्रधानोपायस्य प्रागुद्भिन्नस्य किंचन। गर्भो यत्र समुद्भेदो हासान्वेषणवान् मुहुः SāhiDa. 300.6.

अन्वेषणश्रम (anveṣaṇa-śrama) *m.* exertion of searching अनम्यस्रष्टु-मुचितं त्यक्तुं नेशोऽस्मि ते वपुः। को हि हस्तात्परित्यज्य कुर्यादन्वेषणश्रमम् BrKathāMañ. ix.2.514.

अन्वेषणहेतु (anveṣaṇa-hetu) *m.* [Dat.] for the sake of searching कपीन् संप्रेषयामास चतुर्दिक्षु ...। हनुमत्प्रमुखान् रामस्तदन्वेषणहेतवे ŚivaP. iv.31.6 (386A.8)

अन्वेषणहेतुक (anveṣaṇahetu-ka) *m.* cause of searching शिवा सभायां वै सर्वं शंकरं शंकरम्। ... संबोध्य कथयामास तवान्वेषणहेतुकम् ŚivaP. ii (4).4.47 (197B.7)

अन्वेषणा (anv-eṣaṇā) *f.* [P. iii.3.107; Vār. 2 on P. iii.3.110] 1 act of searching 2 act of asking, inquiry 3A act of seeking B act of seeking, i.e. aiming at 4 act of knowing or understanding 5 act of looking out or considering 6 the word or expression *anveṣaṇā* 7 examination or investigation 1 act of searching or fining out यत्रारे ब्राह्मणस्यान्वेषणा तदेनमर्थं ChāndoU. iv.1.7; यदेवं कर्तुमन्विच्छति कर्तुमन्वेषणा अत्रापि प्राप्नोति MahāBh. ii.15.6 (on iii.1.7); यत्र ब्राह्मणस्य ब्रह्मविद एकान्तेऽरण्ये नदीपुलिनादौ विविक्षे देशे अन्वेषणा अनुमार्गणं भवति, तत् तत्र ... गच्छ ChāndoUBh. 208.7 (on iv.1.7); अन्वेषणा विधेरस्य क्रियते कापि शंकर BrKathāK. 99.26; 154.8; कालिन्ध्याः ... जले मग्नस्य ... अहेः कुतोऽन्वेषणा SubhāRaK. 40.1; [पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा च गवेषणा AmaK. 1416; KośaKaTa. 1.5650; KalpaK. 81.111; मार्गणा तु गवेषणा। पर्येषणा परीच्छा च मृगणान्वेषणा Vaija. 93.121; NāmMāli. 390; श्राद्धार्थं ब्राह्मणान्वेषणे स्यादन्वेषणा ParyāŚaRa. 809; मार्गः परीष्टिरन्विष्टं मृगणान्वेषणा तथा। पर्येषणा चान्वीक्षा च ŚabdaRa. (Vā.) 2514; मार्गः ... अध्वान्वेषणामासभिदासु KośaKaTa. 2.4086]; 2 act of asking, inquiry अर्थेन तु समोऽनर्थो यत्र लभ्येत नोदयः। न तत्र विषणः कार्यः (v.1. [तत्रान्वेषणा कार्या] खरकण्डूयितं हि तत् MahāBhā. iii. 34.64; सर्वत्रैव विशिष्टविधानोत्तरकालं किं प्राप्तं किं न प्राप्तमित्यन्वेषणायामप्राप्तमात्रविषयोपसंहारार्त्तु विधिर्भावनाधात्वर्थयोरनुवादः TantrVā. 494.15 (on ii.2.16); 3A act of seeking पारंपर्यतोऽन्वेषणा बीजाङ्कुरवत् SāmkyhaPraSū.1.122; (निक्षेपस्यापहर्तारमनि-क्षेपतारमेव च। सर्वैरुपायैरन्विच्छेत्)। 'अन्वेषणा' तत्त्वपरिज्ञाने यत्नः सर्वप्रमाण-व्यापारेण ManuBh. ii.164.22 (on 8.190); एषणा। पर्येषणा। अन्वेषणा। समन्वेषणा MahāVyū. 245. 871; 3B act of seeking, i.e. aiming at अन्वेषणा-विजिज्ञासयोः कर्तृत्वेनोपासको हि बुद्धिस्थः ŚrutaPra. ii.35.25 (on i.3.13); 4 act of knowing or understanding सदसद्भ्यामनिर्वाच्यां तामविद्यां प्रचक्षते। वस्तुनोऽन्वेषणान्त(णा त)स्यां बाह्याभ्यन्तरवर्तिनाम्(नः)। न युज्यते VibhraVi. 29; 5 act of looking out or considering कः पुनरसौ द्रव्यविशेषो यस्य तद्धितेन देवतोक्तेत्यन्वेषणायामयमित्यामिक्षापदेनोपनीयते TantrVā. 533.4 (on ii.2.23); 6 the word or expression *anveṣaṇā* युच्चकरणे घट्टिवन्दिदिभ्य उपसंख्यानम्। इषेरनिच्छार्थस्येति वक्तव्यम्। अन्विष्यते अन्वेषणा MahāBh. ii.154.11 (on iii.3.107); KāśiVf. (on iii.3.107); इषेरनिच्छायां युज् भवति अन्वेषणा, पर्येषणा CāndrVf. on i.3.90; JaineVf. 128.12 (on ii.3.89); कीर्तयतेरिषेश्च क्तिर्युश्च भवति। ... इष गतौ। ... अन्वेषणा KātanVf. iv.5.86; DhātuPra. 4.21 (90.16); 7 examination or investigation, cf. अन्वेषणाकृते.

अन्वेषणाकृते (anveṣaṇā-kṛte) *adv.* for the sake of investigation or examination धनश्रीः ...। उक्ता च मां महाराजः प्रैषीदन्वेषणाकृते SamarāSam. 4.657.

अन्वेषणातुर (anveṣaṇātura) *adj.* desirous, i.e. engaged in searching लक्ष्मणः ...। अटवीं पादपद्माभ्यां बभ्रामान्वेषणातुरः PadmP. (Ra.) 43.115.

अन्वेषणान्विता (anveṣaṇānvitā) *adj.* (f.) engaged in searching भटस्योरसि कामिनी। दृष्टा देवपुरन्धीयं भर्तुरन्वेषणान्विता YogVā. iii. 34.22.

अन्वेषणार्थ (anveṣaṇārtha) *m.* [Dat.] for the sake of searching or finding च्युतमतिरतिरस्यान्वेषणार्थं ... स्त्रीमण्डली हिण्डते स्म HariVi. 2.15.

अन्वेषणार्थम् (anveṣaṇārtham) *adv.* A for the sake of searching or finding out भीमः सात्यकिश्च ...। अन्वेषणार्थं पार्थस्य ...। प्रविष्टौ भारती सेनाम् MahāBhā. i.145*(2); iii.62.39; इन्द्रे जीवति मे कान्ते कथमन्यं करोम्यहम्। अन्वेषणार्थं गन्तव्यं मया तस्य महात्मनः DevīBhāP. vi.8.23; ददौ तस्मै संदेशं पार्थिवात्मजा। अन्वेषणार्थमेवास्य दयितस्य KathāKau. 8.70; B for the sake of searching (for recovering debt) (काले प्रतीते प्रतिभूर्यदि तं नैव दर्शयेत्) प्रतीते प्रतिपन्नेऽन्वेषणार्थं कल्पित इति यावत् SmṛtiCan. iv.349.1; नष्टस्यान्वेषणार्थं तु देयं

पक्षत्रयं परम् KātySm. 532; SmṛtiCan. iv.348.18.

अन्वेषणावस्था (anveṣaṇāvasthā) *f.* the state or condition of searching नाशावस्था अन्वेषणावस्था च यथारुचि गर्भे ... निबन्धनीया AbhinBhā. iii.28.12 (on 19.42)

अन्वेषणासहिष्णुत्व (anveṣaṇāsahiṣṇu-tva) *n.* the state of not being the bearer of examination or investigation नान्वेष्यं चात्र कारणमित्युक्तं तत्कस्मादिति चोदिते प्रत्याह अन्वेषणासहिष्णुत्वात् NaiṣkaSi. 147.3.

अन्वेषणीय (anv-eṣaṇīya) *adj.* [f. -ā] 1A to be sought B to be sought, i.e. to be aimed at 2 to be searched, to be found out 3 to be known or understood 4 to be looked after, i.e. to be cared 5 to be examined or investigated 6 word or expression *anveṣaṇīya*; 1A to be sought राजवाहनः ... आगतां प्रियवयस्यामालोक्य पादपमूलमन्वेषणीया लतेव बालचन्द्रिकागतेति संतुष्टमनाः ... अपृच्छत् DaśKuC. 30.4; एकरूपं सामान्यं क्षत्रियादिषु त्रिष्वप्यनुगतं ब्राह्मणेभ्यो व्यावृत्तं किंचिदप्रतिग्राहकत्वमन्यद्वा कर्मान्वेषणीयम् Śarka. 31.20; ततस्ततोऽप्यर्थक्रियाधिगमः परा(?)रोऽन्वेषणीय इत्यनवस्था PramāVāBh. 4.11; सपिण्डानां तु स्मृत्यन्तरसमाचारावन्वेषणीयौ ManuBh. i.452.8 (on 5.65); न वै कश्चिदतीन्द्रियोपाधिः प्रमाणसिद्धोऽस्ति यस्याभावे प्रमाणमन्वेषणीयम् NyāyKuA. i.181.2; शुभाशुभातेः कालस्य ग्रहचारो हि कारणम्। तस्मादन्वेषणीयं तत् कालज्ञानाय धीमता NāraS. 2 (8).13; किं तदित्यल्पे विद्यते यच्छ्रुत्युपपत्तिभ्या-मन्वेषणीयम् PrakaVi. 243.19; एतेष्वधिकरणेषु नाध्यायादिसंगतिरन्वेषणीया TattvPrakā. 199B.11 (on iv.1.1); जीवादन्वयत्र क्वचिदपहतपाप्मत्वादिसिद्धिर-न्वेषणीया ŚivārkaMaDī. i.11.33 (on i.1.1); अन्ये च नियमास्तत्र तत्रान्वेषणीयाः NirṇaSi. 20.4; 1B to be sought, i.e. to be aimed at (पदं तत्परिमार्गितव्यम्) परिमार्गितव्यम् अन्वेषणीयम् GītāBh. (Rā.) 599.24 (on 15.4); अन्वेषणीय आत्मा स्यादस्वातन्त्र्यं तथात्मनः IsānŚiPa. ii.1.38; 2 to be searched or found out कर्तुमिच्छति यः पुण्यं मम मूर्तिप्रतिष्ठाया। अन्वेषणीयस्त्वाचार्यस्तेन लक्षणसंयुतः PañcRā. (Ha.) i.2.11; दर्शनासिद्धे वस्तुनि युक्तिरन्वेषणीया NyāyRa. 553.9 (on 5(12).29); YuktiSneha. 102.32 (on i.1.5); त्वया ... दृष्टाश्च त्रिभुवनविवर-वर्तिनो युवानः तेषां मध्ये ... कथमसौ ज्ञातव्यः कथं चान्वेषणीयो विसंकटा-भोगदुर्विगाहेऽत्र त्रिभुवने UdaySuKa. 100.22; विनाशतत्कल्पना कल्पकरुपाविद्याया निवर्तकान्तरमन्वेषणीयम् BrahmSūBh. (Rā.) 124.13 (on i.1.1); 478.15 (on ii.2.9); (कृष्णः) आवाभ्यां समवेदनाभ्यामन्वेषणीयः GopāKeCan. 133.8; निवृत्त्युपाय एवान्वेषणीयः प्रेक्षावता SarvaDaSam. 16.873; न च ... सर्वत्रानिष्टमन्वेषणीयम् NyāyKu. 72.18; न च स्थापितस्वरूपादिमत्प्रमाणमनाहत्य मानान्तरमन्वेषणीयम् NyāyPari. 167.5; अपि च स्वयं चेत्तत्र साध्यज्ञापनाय प्रवर्तते ततो दृष्टान्तान्तरमन्वेषणीयम् NyāyPari. 254.3; दृष्टः कापि स केशवो ब्रजवधूमादाय कांचिद्रतः सर्वा एव हि वञ्चिताः खलु वयं सोऽन्वेषणीयो यदि। द्वे द्वे गच्छतः Subhāsi. 100; उच्चारणं न प्रयोजकम् ... तत्र प्रयोजकापेक्षणे अन्यदेव किंचित् प्रयोजकमन्वेषणीयम् PūrvottaVāNaMā. 266.7; द्वित्रेषु दिनेषु मनोविनोदन-साधनमन्वेषणीयम् RasSa. 227(1); 3 to be known or understood रुद्रवित्यत्र प्रयोगे एकशेषोऽन्वेष्योऽन्वेषणीयः KāvyaśālanSūVf. (on v.2.163.19); 74.7 (on v.2.54); अतो वै ब्रह्मवैरुष्येण तदुपादेयत्वासंभवात् तत्स्वरूपमुपादानं किंचिदन्वेष-णीयम् GoviBh. 91.5 (on ii.1.5); 4 to be looked after, i.e. to be cared अन्वेषणीयाः स्वयमेव तावत्प्रजाः PāñcC. 13.1109; 5 to be examined or investigated नात्र जल्पमार्गवत् पुरुषप्रतिभा अन्वेषणीया SmṛtiCan. iii.57.5; अन्वेषणीयं किमनाहते ते तत्त्वम् ŚivLi. 22.59; 6 the word or expression *anveṣaṇīya* छिन्नं भिन्नं मृतं नष्टम् ...। इत्याद्यात्र वदेच्छब्दान्। ... ब्रूयात्... नष्टमन्वेषणीयं च ŚivU. 7.83.

अन्वेषणीयचरण (anveṣaṇīya-carāṇa) *n.* foot which is to be sought after भगवानरविन्दनाभः ...। तस्मिन्वयौ परमहंसमहामुनीनामन्वेषणीयचरणौ चलयन्सहश्रीः BhāgP. iii.15.37.

अन्वेषणीयत्व (anveṣaṇīya-tva) *n.* 1 the state of being what is to be searched or found अन्तरङ्गज्ञापकाभाव एव बहिरङ्गस्यान्वेषणीयत्वात् NyāySu. (Ja.) 10 B. 2 (on i.1.1); 2 the state of being what is to be obtained विशिष्टब्रह्मण एव संशयेन विशिष्टाज्ञाननिवृत्त्यर्थं विशेषोपरागेणैव ब्रह्मज्ञानस्य अन्वेषणीयत्वात् JñānBiPra. 27.4.

अन्वेषणोपाय (anveṣaṇopāya) *m.* means of searching or finding किमन्यमन्वेषणोपायमासूत्रयामीति समुचितानुष्ठानमूढः ... विहंगकोलाहलमश्रुणवम् UdaySuKa. 30.22.

अन्वेषत् (anv-eṣat) *adj.* [f. -ati, -anti] 1 searching, looking for, finding वैदर्भी विचरत्येका नलमन्वेषती तदा MahāBhā. iii.61.9; iii.61.32; अन्वेषन्तो नलं राजन्नाधिजन्मुर्दिजातयः MahāBhā. iii.67.21; (राघवयोः) तयोरन्वेषतोरेवं